

**Szczegółowy program praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu
Terapeuta zajęciowy (klasyfikacja Ministerstwa Edukacji Narodowej 322[15]
i MEN 325907¹)**

I. Wprowadzenie – założenia do budowy programu praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu *Terapeuta zajęciowy* (PPPNZtz)

PPPNZtz w obszarze kształcenia kadr turystycznych na poziomie szkolnictwa średniego, jest narzędziem służącym do realizacji nadrzędnego celu projektu „PRAKTYCZNE KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI ZAWODÓW BRANŻY HOTELARSKO – TURYSTYCZNEJ”. Cel ten zdefiniowany jest jako wsparcie kadry nauczycielskiej przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu w procesie doskonalenia zawodowego, poznawania rzeczywistych warunków pracy w przedsiębiorstwach branży hotelarsko – turystycznej oraz zdobywania umiejętności praktycznych, niezbędnych podczas zajęć przygotowujących absolwentów szkół do wykonywania wyuczonych zawodów.

Aby PPPNZtz spełnił wymienione powyżej zadania, przy jego projektowaniu przyjęte zostały następujące założenia:

1. Praktyka w przedsiębiorstwie ma na celu zapoznanie nauczycieli i instruktorów z procedurami praktycznego przygotowania uczniów do pracy w zawodzie, umożliwiającymi osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia w procesie praktycznej nauki zawodu *Terapeuta zajęciowy*. Zakres kwalifikacji nabywanych przez uczniów

¹ Podstawy programowe dla zawodu dietetyk:

- MEN 322[15] obowiązująca do 31.08.2012r. na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21 stycznia 2005 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: asystentka stomatologiczna, dietetyk, higienistka stomatologiczna, opiekunka dziecięca, ortoptystka, protetyk słuchu, ratownik medyczny, technik dentystyczny, technik elektroniki medycznej, technik elektroradiolog, technik farmaceutyczny, technik masażysta, technik ortopeda i terapeuta zajęciowy (Dz. U. Nr 26, poz. 217);
- MEN 325907 obowiązująca od 01.09.2012r. na podstawie Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012r. w sprawie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, Dz. U. z 2012r. nr 0, poz. 7.

podczas praktycznej nauki zawodu, jest zgodny z ideą europejskich ram kwalifikacji², wyrażonych w języku efektów kształcenia, które obejmują: wiedzę i umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne. Dlatego też w PPPNZtz zaplanowano realizację procedur dydaktycznych, które prowadzą w procesie praktycznej nauki zawodu do osiągnięcia następujących efektów kształcenia³:

- efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów w zakresie: bezpieczeństwa i higieny pracy [BHP], podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej [PDG], języka obcego ukierunkowanego zawodowo [JOZ], kompetencji personalnych i społecznych [KPS], organizacji pracy małych zespołów [OMZ],
- efekty kształcenia wspólne dla grupy zawodów w ramach obszaru kształcenia medyczno - społecznego [Z] stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie *Terapeuta zajęciowy* [PKZ (Z.a)]
- efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie *Terapeuta zajęciowy*: świadczenie usług w zakresie masażu [Z.9].

Wymienione powyżej efekty kształcenia są wspólne dla grupy zawodów klasyfikowanych przez instytucje rynku pracy oraz GUS⁴ w sektorze usług świadczonych dla zdrowia, wyszczególnionych w poniższej tabeli:

Tabela 1. Efekty kształcenia wspólne dla grupy zawodów.

323	Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii
3230	Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii

² Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01)

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach, Dz. U. z 2012r. nr 0, poz. 184.

⁴ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania, Dz. U. z 2010r. nr 82, poz. 537.

323006	Instruktor hipoterapii
323007	Kynoterapeuta (dogoterapeuta)
323008	Muzykoterapeuta
323090	Pozostali praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii
325	Inny średni personel do spraw zdrowia
3252	Środowiskowi pracownicy ochrony zdrowia
325201	Terapeuta środowiskowy
3255	Średni personel ochrony środowiska, medycyny pracy i bhp
325903	Instruktor terapii uzależnień
325907	Terapeuta zajęciowy

Z tego powodu, realizacja PPPNztz, daje możliwość nabycia praktycznych umiejętności nauczania przedmiotów zawodowych, niezbędnych do osiągnięcia kwalifikacji wymaganych dla szerokiej grupy zawodów.

2. Opisane w pkt. 1 efekty kształcenia podlegają ewaluacji w drodze egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe⁵. Dlatego w PPPNztz uwzględnione zostały procedury zadań dydaktycznych, realizacja których zapewni osiągnięcie następujących standardów wymagań będących podstawą przeprowadzenia w/w egzaminu:

- egzamin pisemny:
 - część I „wiadomości i umiejętności właściwe dla kwalifikacji w zawodzie”
 - część II „wiadomości i umiejętności związane z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą”
- egzamin praktyczny obejmujący wykonanie określonego zadania egzaminacyjnego wynikającego z zadania o treści ogólnej – opracowanie projektu realizacji oraz wykonanie i dokumentowanie działań z zakresu terapii indywidualnej i grupowej na podstawie dokumentacji pacjenta.

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodach, w których kształcenie odbywa się w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach, technikach uzupełniających i szkołach policealnych, Dz. U. z 2010 r. nr 103, poz. 652.

3. Oprócz wymienionych w pkt. 1 i 2 założeń, niezmiernie istotną kwestią warunkującą efektywność praktycznej nauki zawodu, jest zapewnienie jak największej korelacji programu nauczania z oczekiwaniami przedsiębiorców – pracodawców, wobec umiejętności i kwalifikacji absolwentów. Luki i rozbieżności pomiędzy umiejętnościami nabywanymi przez uczniów podczas praktycznej nauki zawodu, a umiejętnościami poszukiwanymi przez pracodawców, w dużej mierze rzutują na ich ocenę przygotowania do pracy zawodowej. Implikuje to w sposób bezpośredni preferencje, co do zatrudnianych absolwentów z wykształceniem kierunkowym, a co za tym idzie poziom bezrobocia wśród tej grupy.

Realizując wielokrotnie podnoszony przez pracodawców⁶ postulat dostosowania kwalifikacji pracowników do ich oczekiwań, poprzez działania podnoszące jakość nauki praktycznej zawodów, w budowie PPPNZt zostały uwzględnione zarówno wyniki badań literaturowych, jak i badań pierwotnych przeprowadzonych wśród pracodawców w ramach projektu „PRAKTYCZNE KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI ZAWODÓW BRANŻY HOTELARSKO – TURYSTYCZNEJ”.

W celu wyjaśnienia wpływu przyjętych założeń na ostateczny kształt PPPNZt, w kolejnych częściach niniejszego opracowania, dokonano syntetycznej prezentacji: efektów kształcenia podstawy programowej w zawodzie *Terapeuta zajęciowy*, standardów egzaminu

⁶ Szymańska E., *Oczekiwania rynku turystycznego w zakresie kształcenia kadr*, Zeszyt Naukowy „Ekonomia i Zarządzanie”, Tom 1, nr 1, s. 133 – 142., Politechnika Białostocka, Białystok 2009; Klos-Gomulec A., *Postulowany kierunek rozwoju edukacji turystycznej w świetle kondycji współczesnego świata* – zarys problemu, [w:] Krupa J., Biliński J. [red.] *Turystyka w badaniach naukowych*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2006; *O kadrach w branży turystycznej*, Rynek Turystyczny nr 6(273)/2008 - Sprawozdanie z V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Szczecin 2008; Sroka J. [red.], *Analiza edukacji w świetle zmian demograficznych i społecznych regionu. Określenie zapotrzebowania na edukację na różnych poziomach w regionie w świetle prognoz demograficznych*, Wrocław 2010; Bucholz M., Dziedzic T., Łopaciński K., *Projekt założeń prac badawczych dotyczących potrzeb doskonalenia zawodowego i szkolenia kadr dla turystyki*, Opracowanie na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa 2007.

potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz wyników badań przeprowadzonych wśród pracodawców sektora turystyczno – hotelarskiego (w tym zdrowotnego).

II. Efekty kształcenia podstawy programowej w zawodzie *Terapeuta zajęciowy*.

Poniżej przedstawione zostały w ujęciu tabelarycznym poszczególne grupy efektów kształcenia, oznaczone symbolami występującymi w procedurach – zadaniach dydaktycznych realizowanych w PPPNZtz.

Tabela 2. Grupy efektów kształcenia.

Rodzaj i nazwa efektu kształcenia	Symbol nadany w PPPNZtz
Efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów	W
Bezpieczeństwo i higiena pracy - Uczeń:	BHP
Rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią;	W/BHP/1
Rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska w Polsce;	W/BHP/2
Określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;	W/BHP/3
Przewiduje zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych;	W/BHP/4
Określa zagrożenia związane z występowaniem szkodliwych czynników w środowisku pracy;	W/BHP/5
Określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka;	W/BHP/6
Organizuje stanowisko pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;	W/BHP/7
Stosuje środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych;	W/BHP/8
Przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosuje przepisy prawa dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;	W/BHP/9
Udziela pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia.	W/BHP/10
Podjęmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej - Uczeń:	PDG
Stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej;	W/PDG/1
Stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego;	W/PDG/2
Stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej;	W/PDG/3
Rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi;	W/PDG/4

Analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży;	W/PDG/5
Inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży;	W/PDG/6
Przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej;	W/PDG/7
Prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej;	W/PDG/8
Obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej;	W/PDG/9
Planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej;	W/PDG/10
Optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej.	W/PDG/11
Język obcy ukierunkowany zawodowo - Uczeń:	JOZ
Posługuje się zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiających realizację zadań zawodowych;	W/JOZ/1
Interpretuje wypowiedzi dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka;	W/JOZ/2
Analizuje i interpretuje krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywania typowych czynności zawodowych;	W/JOZ/3
Formułuje krótkie i zrozumiałe wypowiedzi oraz teksty pisemne umożliwiające komunikowanie się w środowisku pracy;	W/JOZ/4
Korzysta z obcojęzycznych źródeł informacji.	W/JOZ/5
Kompetencje personalne i społeczne - Uczeń:	KPS
Przestrzega zasad kultury i etyki;	W/KPS/1
Jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań;	W/KPS/2
Przewiduje skutki podejmowanych działań;	W/KPS/3
Jest otwarty na zmiany;	W/KPS/4
Potrafi radzić sobie ze stresem;	W/KPS/5
Aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe;	W/KPS/6
Przestrzega tajemnicy zawodowej;	W/KPS/7
Potrafi ponosić odpowiedzialność za podejmowane działania;	W/KPS/8
Potrafi negocjować warunki porozumień;	W/KPS/9
Współpracuje w zespole.	W/KPS/10
Organizacja pracy małych zespołów - Uczeń:	OMZ
Planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań;	W/OMZ/1
Dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań;	W/OMZ/2
Kieruje wykonaniem przydzielonych zadań;	W/OMZ/3
Ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań;	W/OMZ/4
Wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy;	W/OMZ/5
Komunikuje się ze współpracownikami.	W/OMZ/6
Efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru medyczo - społecznego, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie <i>Terapeuta zajęciowy</i> - Uczeń:	PKZ(Z.a)
Wyjaśnia ogólną budowę i funkcje organizmu człowieka;	PKZ(Z.a)/1
Charakteryzuje podstawowe pojęcia z zakresu zdrowia oraz promocji i profilaktyki zdrowia;	PKZ(Z.a)/2
Przestrzega zasad promocji zdrowia i zdrowego stylu życia;	PKZ(Z.a)/3
Wyjaśnia pojęcia z zakresu patologii, charakteryzuje objawy i przyczyny zaburzeń oraz zmian chorobowych;	PKZ(Z.a)/4
Przestrzega zasad postępowania w przypadku podejrzenia występowania przemocy;	PKZ(Z.a)/5

Charakteryzuje stany nagłego zagrożenia życia;	PKZ(Z.a)/6
Dokonuje oceny parametrów podstawowych funkcji życiowych;	PKZ(Z.a)/7
Udziela, zgodnie z kompetencjami zawodowymi, pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia i zdrowia;	PKZ(Z.a)/8
Rozróżnia sposoby postępowania w razie bezpośredniego kontaktu z materiałem biologicznie skażonym;	PKZ(Z.a)/9
Przestrzega zasad bezpieczeństwa związanych z materiałami biologicznie skażonymi;	PKZ(Z.a)/10
Przestrzega zasad aseptyki i antyseptyki;	PKZ(Z.a)/11
Komunikuje się z pacjentem, jego rodziną i grupą społeczną;	PKZ(Z.a)/12
Charakteryzuje prawne i etyczne uwarunkowania zawodu;	PKZ(Z.a)/13
Identyfikuje miejsce i rolę zawodu w ramach organizacji systemu ochrony zdrowia na poziomie krajowym i europejskim;	PKZ(Z.a)/14
Sporządza, prowadzi i archiwizuje dokumentację medyczną zgodnie z przepisami prawa;	PKZ(Z.a)/15
Stosuje przepisy prawa dotyczące realizacji zadań zawodowych;	PKZ(Z.a)/16
Współpracuje w zespole wielodyscyplinarnym zapewniającym ciągłość opieki nad pacjentem;	PKZ(Z.a)/17
Charakteryzuje organizację ochrony zdrowia w Polsce;	PKZ(Z.a)/18
Wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce;	PKZ(Z.a)/19
Określa źródła i sposoby finansowania świadczeń zdrowotnych;	PKZ(Z.a)/20
Wyjaśnia specyfikę rynku usług medycznych;	PKZ(Z.a)/21
Przestrzega zasad etycznego postępowania w stosunku do pacjentów oraz współpracowników;	PKZ(Z.a)/22
Posługuje się językiem migowym (nie dotyczy zawodu technik masażysta nauczanego w technikum);	PKZ(Z.a)/23
Stosuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie zadań.	PKZ(Z.a)/24
Efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie <i>Terapeuta zajęciowy</i>: Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej	Z.9
Nawiązywanie kontaktu interpersonalnego – Uczeń:	Z.9/I
Określa sposoby komunikacji werbalnej i niewerbalnej;	Z.9/I/1
Stosuje techniki aktywnego słuchania w kontaktach z podopiecznym;	Z.9/I/2
Dobiera sposoby udzielania informacji zwrotnych;	Z.9/I/3
Rozpoznaje rodzaje barier i błędów w komunikowaniu się z podopiecznym;	Z.9/I/4
Przestrzega zasad asertywnego zachowania w kontaktach z podopiecznym;	Z.9/I/5
Rozwiązuje sytuacje konfliktowe z zastosowaniem różnych metod;	Z.9/I/6
Prowadzi negocjacje w celu rozwiązania problemów podopiecznych;	Z.9/I/7
Komunikuje się z podopiecznym, jego rodziną i zespołem terapeutycznym.	Z.9/I/8
Rozpoznawanie i diagnozowanie potrzeb bio – psycho – społecznych podopiecznego – Uczeń:	Z.9/II
Uzyskuje informacje o podopiecznym na podstawie dokumentacji medycznej, wywiadu środowiskowego oraz innej dostępnej dokumentacji;	Z.9/II/1
Przeprowadza wywiad z podopiecznym, jego rodziną, opiekunem prawnym oraz innymi osobami znaczącymi dla podopiecznego;	Z.9/II/2
Prowadzi obserwację terapeutyczną podopiecznego;	Z.9/II/3
Rozpoznaje zaburzenia w zakresie procesów poznawczych występujące u podopiecznego;	Z.9/II/4
Diagnostuje stan funkcjonowania podopiecznego w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej;	Z.9/II/5
Określa hierarchię potrzeb podopiecznego;	Z.9/II/6
Sporządza listę problemów i potrzeb dotyczących podopiecznego;	Z.9/II/7
Określa zasoby i możliwości podopiecznego;	Z.9/II/8
Określa etapy diagnozy terapeutycznej podopiecznego;	Z.9/II/9

Formułuje diagnozę terapeutyczną podopiecznego;	Z.9/II/10
Motywuje podopiecznego do rozwijania zainteresowań w celu podwyższenia kompetencji społecznych.	Z.9/II/11
Planowanie indywidualnej i grupowej terapii zajęciowej - Uczeń:	Z.9/III
Posługuje się terminologią z zakresu terapii zajęciowej;	Z.9/III/1
Określa cechy planu terapii zajęciowej;	Z.9/III/2
Sporządza indywidualny plan terapii zajęciowej dla podopiecznego na podstawie diagnozy;	Z.9/III/3
Stosuje zalecenia specjalistów w pracy z podopiecznym;	Z.9/III/4
Określa cele i zadania terapii zajęciowej;	Z.9/III/5
Dobiera formy, metody i techniki terapii zajęciowej;	Z.9/III/6
Dobiera środki i pomoce dydaktyczne do realizacji planu terapii zajęciowej;	Z.9/III/7
Opracowuje scenariusze do zajęć z terapii zajęciowej;	Z.9/III/8
Planuje etapy terapii zajęciowej;	Z.9/III/9
Planuje przebieg treningów rozwijających aktywność społeczną podopiecznego;	Z.9/III/10
Dobiera sposoby oceny efektów terapii zajęciowej prowadzonej z podopiecznym.	Z.9/III/11
Prowadzenie terapii zajęciowej różnymi metodami i technikami - Uczeń:	Z.9/IV
Charakteryzuje metody aktywizujące stosowane w terapii zajęciowej;	Z.9/IV/1
Przestrzega zasad stosowania metod i technik w terapii zajęciowej;	Z.9/IV/2
Dobiera i stosuje metody i techniki terapii zajęciowej adekwatne do sytuacji bio – psycho – społecznej podopiecznego;	Z.9/IV/3
Przestrzega zasad prowadzenia zajęć z zakresu indywidualnej i grupowej terapii zajęciowej;	Z.9/IV/4
Dobiera sposoby motywowania podopiecznego do udziału w zajęciach;	Z.9/IV/5
Prowadzi terapię zajęciową z zastosowaniem różnych metod i technik;	Z.9/IV/6
Wyjaśnia znaczenie kinezyterapii w procesie usprawniania;	Z.9/IV/7
Przestrzega zasad organizacji pracy terapeuty zajęciowego w pracowni terapeutycznej oraz w placówkach ochrony zdrowia i pomocy społecznej;	Z.9/IV/8
Planuje wyposażenie pracowni terapii zajęciowej;	Z.9/IV/9
Opracowuje regulamin pracowni terapeutycznej.	Z.9/IV/10
Prowadzenie dokumentacji przez terapeutę zajęciowego - Uczeń:	Z.9/V
Charakteryzuje dokumentację prowadzoną przez terapeutę zajęciowego;	Z.9/V/1
Opracowuje kwestionariusze, arkusze, karty informacyjne oraz inne narzędzia do oceny efektów pracy z podopiecznym;	Z.9/V/2
Analizuje efekty uzyskane w pracy z podopiecznym;	Z.9/V/3
Stosuje techniki informatyczne w dokumentowaniu pracy terapeuty zajęciowego;	Z.9/V/4
Dokumentuje działania z zakresu terapii zajęciowej;	Z.9/V/5
Modyfikuje i aktualizuje dokumentację prowadzoną przez terapeutę zajęciowego.	Z.9/V/6

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach, Dz. U. z 2012r. nr 0, poz. 184., podstawa programowa nr 325907 – Terapeuta zajęciowy.

III. Standardy wymogów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe na poziomie *Terapeuta zajęciowy*.

Poniżej przedstawione zostały w ujęciu tabelarycznym, poszczególne standardy wymogów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, na poziomie *Terapeuta zajęciowy*, oznaczone symbolami występującymi w procedurach – zadaniach dydaktycznych realizowanych w PPPNZt.

Tabela 3. Standardy egzaminacyjne.

Rodzaj i nazwa standardu wymagań egzaminacyjnych	Symbol nadany w PPPNZt
Etap pisemny, część I: zakres wiadomości i umiejętności właściwych dla kwalifikacji w zawodzie - Absolwent powinien umieć:	EP/I
Czytać ze zrozumieniem informacje przedstawione w formie opisów, instrukcji, rysunków, szkiców, wykresów, dokumentacji technicznych i technologicznych, a w szczególności:	EP/I/1
Stosować podstawowe pojęcia z zakresu anatomii, fizjologii człowieka, patologii z zarysem klinicznym chorób, rehabilitacji, psychologii, pedagogiki, socjologii, użyteczne w pracy terapeuty zajęciowego;	EP/I/1.1
Rozróżniać procesy patologiczne w obrębie układów i narządów;	EP/I/1.2
Rozróżniać rodzaje działań terapeutycznych;	EP/I/1.3
Określać czynniki psychiczne i społeczne wpływające na funkcjonowanie człowieka;	EP/I/1.4
Wskazywać akty prawne dotyczące pracy z pacjentem oraz pracy terapeuty zajęciowego;	EP/I/1.5
Rozpoznawać objawy niepełnosprawności u pacjenta;	EP/I/1.6
Interpretować i oceniać stopień wydolności psychicznej i fizycznej pacjenta.	EP/I/1.7
Przetwarzać dane liczbowe i operacyjne, a w szczególności:	EP/I/2
Diagnostyzować warunki życia, problemy i potrzeby pacjenta;	EP/I/2.1
Sporządzać projekt indywidualnej i zbiorowej terapii zajęciowej;	EP/I/2.2
Opracowywać plan rehabilitacji dla pacjenta z uwzględnieniem jednostki chorobowej;	EP/I/2.3
Dobierać metody, formy i techniki terapii zajęciowej według wieku, stanu zdrowia, potrzeb i możliwości pacjenta, uwzględniając wskazania i przeciwwskazania doboru zajęć z zakresu terapii zajęciowej;	EP/I/2.4
Wskazywać sposoby podnoszenia sprawności pacjenta;	EP/I/2.5
Dobierać sposoby aktywizacji pacjentów do możliwości i zainteresowań;	EP/I/2.6
Określać zadania terapeuty zajęciowego w procesie adaptacji i readaptacji człowieka chorego i niepełnosprawnego;	EP/I/2.7
Przewidywać efekty prowadzonej terapii zajęciowej.	EP/I/2.8
Bezpiecznie wykonywać zadania zawodowe zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska, a w szczególności:	EP/I/3
Stosować przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisy ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz przepisy sanitarne podczas prowadzenia terapii zajęciowej;	EP/I/3.1
Przewidywać zagrożenia występujące podczas prowadzenia terapii zajęciowej;	EP/I/3.2
Identyfikować błędy jatrogenne;	EP/I/3.3

Organizować stanowiska w pracowni terapii zajęciowej i stanowiska pracy terapeuty zajęciowego zgodnie z wymaganiami ergonomii;	EP/I/3.4
Stosować zasady udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym podczas prowadzenia terapii zajęciowej.	EP/I/3.5
Czytać ze zrozumieniem informacje przedstawione w formie opisów, instrukcji, tabel, wykresów, a w szczególności:	EP/II/1
Rozróżniać podstawowe pojęcia i terminy z zakresu funkcjonowania gospodarki oraz prawa pracy, prawa podatkowego i przepisów regulujących podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej;	EP/II/1.1
Rozróżniać dokumenty związane z zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;	EP/II/1.2
Identyfikować i analizować informacje dotyczące wymagań i uprawnień pracownika, pracodawcy, bezrobotnego i klienta.	EP/II/1.3
Przetwarzać dane liczbowe i operacyjne, a w szczególności:	EP/II/2
Analizować informacje związane z podnoszeniem kwalifikacji, poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;	EP/II/2.1
Sporządzać dokumenty związane z poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;	EP/II/2.2
Rozróżniać skutki wynikające z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy.	EP/II/2.3
Etap praktyczny egzaminu: wykonanie określonego zadania egzaminacyjnego wynikającego z zadania o treści ogólnej – opracowanie projektu realizacji oraz wykonanie i dokumentowanie działań z zakresu terapii indywidualnej i grupowej na podstawie dokumentacji pacjenta – Absolwent powinien umieć:	EPr
Analizować dokumentację pacjenta, w tym informacje pozyskane z różnych źródeł, do określenia zdolności funkcjonowania pacjenta.	EPr/1
Opracowywać diagnozę terapeutyczną.	EPr/2
Dobierać metody i techniki terapii indywidualnej i grupowej, z uwzględnieniem możliwości pacjenta do podejmowania samodzielnych działań.	EPr/3
Opracowywać projekt realizacji działań z zakresu terapii indywidualnej i grupowej dla określonego pacjenta, z uwzględnieniem monitorowania efektów pracy.	EPr/4
Opracowywać harmonogram działań terapeutycznych na podstawie postawionej diagnozy z uwzględnieniem warunków pracy z pacjentem.	EPr/5
Wykonywać działania z zakresu terapii indywidualnej i grupowej wobec określonego pacjenta.	EPr/6
Dokumentować działania z zakresu terapii indywidualnej i grupowej.	EPr/7
Oceniać wpływ zaproponowanych działań na efekty terapii.	EPr/8
Opracowywać projekt alternatywnych działań terapeutycznych.	EPr/9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 marca 2010r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodach, w których kształcenie odbywa się w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach, technikach uzupełniających i szkołach policealnych, Dz. U. z 2010 r. nr 103, poz. 652, standardy wymagań na poziomie Terapeuty zajęciowy – MEN 322[15].

IV. Wyniki badań przeprowadzonych wśród pracodawców sektora turystyczno-hotelarskiego.

Podstawowym celem badania przeprowadzonego w ramach projektu „PRAKTYCZNE KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI ZAWODÓW BRANŻY HOTELARSKO – TURYSTYCZNEJ”⁷, była ocena kwalifikacji i umiejętności absolwentów szkół kształcących w zawodach branży hotelarsko – turystycznej na poziomie średnim i zawodowym, przez przedsiębiorców – pracodawców. W przypadku PPPNZt zostały wzięte pod uwagę wyniki badań, dotyczące zawodu *Terapeuta zajęciowy*.

Profil grup docelowych oraz zakres celu badania wymagały podejścia ilościowego, umożliwiającego przeprowadzenie analizy statystycznej oraz perspektywy ramowej (*desk reserach*) pozwalającej na pogłębienie danych i nasycenie merytoryczne wskaźników. W badaniu wykorzystano zatem następujące metody:

- analizę danych wtórnych pochodzących ze źródeł zastanych⁸ (*desk research*),
- analizę danych pierwotnych uzyskanych za pomocą badań własnych ilościowych – techniką CATI⁹.

Ocena kwalifikacji i umiejętności badana była w 15 kluczowych obszarach, wyodrębnionych na podstawie analizy podstaw programowych: MEN 322[15] obowiązującej do 31.08.2012 r. i MEN 325907, która obowiązywać będzie od 01.09.2012 r. Analiza

⁷ Zob. Sprawozdanie z badań oczekiwań przedsiębiorców wobec absolwentów, Fundacja Ekspert-Kujawy, Inowrocław 2012

⁸ W analizie wykorzystano następujące źródła: Instytut Badania Opinii i Rynku Pentor S.A., *Losy absolwentów szkół i uczelni kształcących kadry dla turystyki*, Katowice 2003; IBC GROUP Central Europe Holding S. A., *Losy absolwentów szkół i uczelni kształcących kadry dla Turystyki*, Warszawa 2010; Nowe Motywacje sp. z o.o., *Europejski model strategicznego zarządzania kompetencjami w sektorze turystycznym. Potrzeby i problemy małych i średnich firm branży HoReCa w zakresie rozwoju kompetencji*, Warszawa 2011; Bucholz M., Dziedzic T., Łopaciński K., *Projekt założeń...*, op. cit., Szymańska E., *Oczekiwania rynku...*, op. cit.; Klos-Gomulec A., *Postulowany kierunek*, op. cit.; *O kadrach w branży turystycznej*, Rynek Turystyczny nr 6(273)/2008 - Sprawozdanie z V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Szczecin 2008; Sroka J. [red.], *Analiza edukacji...*, op. cit.

⁹ (*Computer Assisted Telephone Interview*) stanowi złożenie tradycyjnego wywiadu ankietarskiego realizowanego przez telefon z komputerowym zarządzaniem doborem próby i przebiegiem wywiadu

wartości ocen w poszczególnych obszarach, pozwoliła na identyfikację luk i rozbieżności pomiędzy kwalifikacjami i umiejętnościami absolwentów a oczekiwaniami pracodawców. Poprzez przypisanie do poszczególnych 14 obszarów, efektów kształcenia wymienionych w pkt. II a wpływających bezpośrednio na poziom umiejętności i kwalifikacji, możliwe było wyodrębnienie tych efektów kształcenia, które przez pracodawców ocenione zostały na poziomie niezadowalającym. Za poziom niezadowalający przyjęto oceny poniżej średniej dla wszystkich 15 obszarów.

Takie efekty kształcenia zostały w procedurach – zadaniach dydaktycznych PPPNZtz zaznaczone kolorem czerwonym, celem zwrócenia szczególnej uwagi nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu. Procedurom realizującym osiągnięcie tych efektów kształcenia, przydzielony został także dłuższy czasokres realizacji. Pozwoliło to w procesie praktycznej nauki zawodu, na podniesienie poziomu kwalifikacji i umiejętności absolwentów w obszarach ocenianych dotychczas negatywnie przez pracodawców.

Poniżej przedstawiono w ujęciu tabelarycznym wyniki ocen kwalifikacji i umiejętności absolwentów szkół kształcących w zawodach branży hotelarsko – turystycznej, na poziomie średnim i zawodowym w 15 obszarach:

Tabela 4. Wyniki ocen kwalifikacji i umiejętności absolwentów w odniesieniu do efektów kształcenia i wymogów egzaminacyjnych.

Lp	Obszar kwalifikacji i umiejętności praktycznych	Ocena	Korelacja z efektem kształcenia	Korelacja ze standardem wymogów egzaminacyjnych
1	Stopień samodzielności przygotowania do zajęć;	2,6		
2	Stopień znajomości wykorzystywanej literatury;	2,3	PKZ(Z.a)/2,4	Ep/I/1/1,2,3,4,5,6,7
3	Umiejętność nawiązywania kontaktu;	3,0	W/KPS/1,3,5,7,8,10 PKZ(Z.a)/12,17 Z.9/I/1,2,3,4,5,6,7,8	
4	Umiejętność projektowania formy i techniki zajęć terapeutycznych podnoszących sprawność fizyczną pacjenta;	2,7	Z.9/III/3,6,7,8,9,10, 11 Z.9/IV/2,3,4,5,6,9	Ep/I/2/1,2,3,4,5,6,7,8 Epr/2,3,5,9
5	Zakres i stopień indywidualizacji zajęć dla poszczególnych pacjentów;	3,0	Z.9/II/1,2,3,4,5,6,7, 8,9,10,11	Ep/I/2/1,2,3,4,5,6,7,8 Epr/3

			Z.9/III/3	
6	Stopień znajomości języka obcego;	2,0	W/JOZ/1,2,3,4	
7	Umiejętność rozpoznawania i diagnozowania potrzeb bio – psycho – społecznych podopiecznych;	2,1	Z.9/II/5,6,7,8,9,10 Z.9/IV/3	Epr/I/2/1
8	Umiejętność dokumentowania, monitorowania i oceniania przebiegu procesu terapeutycznego;	2,4	PKZ(Z.a)/15 Z.9/III/8,11 Z.9/?V/1,2,3,4,5,6	Epr/1,4,7,8
9	Umiejętność wykonywania ćwiczeń kinezyterapeutycznych;	3,2	Z.9/IV/6,7	Epr/6
10	Umiejętność obsługi urządzeń do hydroterapii;	3,3	Z.9/IV/6	Epr/6
11	Umiejętność wykonywania ćwiczeń sprawności manualnej;	3,3	Z.9/IV/6	Epr/6
12	Umiejętność przekazywania wiedzy odnośnie różnych (innowacyjnych) sposobów terapii;	3,4	Z.9/III/1,2,5 Z.9/IV/1,7 Z.9/V/1	Epr/9
13	Umiejętność doradzenia rodzaju zabiegu pacjentowi;	3,4	Z.9/III/6,7,11 Z.9/IV/3,5	Epr/I/2/6 Epr/3
14	Umiejętność planowania i przeprowadzania procesu usprawniania;	3,1	Z.9/III/9,10,11 Z.9/IV/1,2,3,4,5,6,7, 8,9,10	Epr/I/2,3 Epr/2,4,5
15	Przygotowanie do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej.	2,0	W/PDG/1,2,3,4,5,6, 7,8,9,10,11,12	Epr/II/1/1,2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdanie z badań oczekiwań przedsiębiorców wobec absolwentów*, Fundacja Ekspert-Kujawy, Inowrocław 2012

Z analizy danych wynika, iż przedsiębiorcy oceniają poziom wykształcenia absolwentów w zawodzie *Terapeuta zajęciowy* na dostatecznym poziomie. Średnia uzyskanych ocen to 3,65 [w skali 1-6]. **57,13%** badanych oceniło poziom nauczania teoretycznego na poziomie dobrym. Na ocenę dopuszczającą, dostateczną i bardzo dobrą poziom nauczania oceniło po **14,29%** respondentów. Ocen niedostatecznych nie zanotowano **71,42%** badanych oceniło poziom nauczania praktycznego na poziomie dobrym. Na ocenę dopuszczającą i dostateczną poziom nauczania oceniło po **14,29%** respondentów. Ocen niedostatecznych i bardzo dobrych nie zanotowano. Średnia arytmetyczna ocen z 15 obszarów jest niższa od średniej ogólnej i wynosi 2,79. Przedsiębiorcy ocenili najwyżej umiejętność doradzenia rodzaju zabiegu pacjentowi oraz przekazywanie wiedzy odnośnie różnych (innowacyjnych) sposobów terapii (3,4). Natomiast najniżej został oceniony obszar: znajomość języka obcego oraz przygotowanie

do prowadzeni samodzielnie działalności gospodarczej umożliwiającej podpisanie umowy cywilno prawnej z absolwentem (2,0).

Dodatkowo w uwagach końcowych i sugestiach przedsiębiorcy zwrócili uwagę również na brak podstawowych cech osobowościowych terapeuty. Empatia, łagodne usposobienie, cierpliwość, zaangażowanie, sumienność, czy dokładność to cechy, które powinny dominować u każdej osoby, która podejmuje się pracy z drugim człowiekiem.

Przytoczone uwagi i oceny wynikające z badania pierwotnego, znajdują potwierdzenie w badaniach typu *desk research*, gdzie znaleźć można następujące opinie pracodawców i absolwentów:

- Jako główne pole problemowe związane z oceną programu nauczania respondenci identyfikują zdobyte umiejętności praktyczne;
- W wykonywanej pracy umiejętności zdobyte w trakcie nauki w pełni (28,2%) wykorzystuje zaledwie co trzeci absolwent, natomiast częściowo 12%. Warto podkreślić że znaczna część absolwentów nie pracuje, a pozostała część (30,2%) nie wykorzystuje zdobytych umiejętności;
- Wśród zdobytych umiejętności praktycznych dominują przede wszystkim umiejętności miękkie związane z obsługą klienta oraz kompetencje zawodowe. Widoczny jest niski poziom umiejętności uniwersalnych takich jak: obsługa komputera czy znajomość języków obcych;
- Wśród absolwentów przeważają osoby (80,2%), które przystąpiły do egzaminu i zdały z pozytywnym wynikiem egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe. 16,6% przystąpiło do egzaminu, ale go nie zdało natomiast zaledwie 3,2% nie przystąpiło do egzaminu w ogóle. Co potwierdza, że egzamin jest dla absolwentów ważnym elementem weryfikującym wiedzę i budującym przewagę na rynku pracy;

- Pomimo pewnego spadku wskazań w porównaniu z poprzednimi latami nadal utrzymuje się relatywnie wysoki poziom zaufania do egzaminów zawodowych jako gwarancji opanowania przez absolwenta wiedzy i umiejętności praktycznych;
- Zdaniem absolwentów ponad połowa pracodawców w trakcie procesu rekrutacyjnego nie okazuje zainteresowania egzaminami zawodowymi. Pytało o nie jedynie 22,7% pracodawców;
- W stosunku do lat poprzednich w roku 2010 ujawnia się symetryczny rozkład czynników uznawanych przez pracodawców za kryteria najważniejsze wobec zatrudnianego absolwenta. Wysokie znaczenie przypisuje się umiejętnościom „miękkim” tzn. wysokiej kulturze osobistej oraz motywacji do pracy. Nadal jako istotne kryteria oceny absolwenta wskazuje się doświadczenie zawodowe i wykształcenie kierunkowe;
- W porównaniu z latami poprzednimi o 8,9% zmniejszył się odsetek pracodawców, którzy nie preferują wśród zatrudnianych posiadających wykształcenie kierunkowe.
- O 17,2% zwiększył się odsetek pracodawców, którzy zadeklarowali zatrudnienie absolwenta bezpośrednio po ukończeniu szkoły w ciągu ostatnich 2 lat;
- Pracodawcy najczęściej zatrudniali bezpośrednio po ukończeniu Szkoły absolwentów uczelni wyższych (47,9%);
- Ponad połowa pracodawców (55%) pozytywnie ocenia poziom przygotowania zatrudnionych absolwentów do pracy zawodowej. Co czwarty badany nie potrafił wydać opinii na ten temat;
- Wśród argumentów przemawiających za zatrudnieniem absolwentów techników/szkół policealnych przeważają związane z mniejszymi oczekiwaniami absolwentów odnośnie wynagrodzenia i z chęcią do pracy. Trzy lata wcześniej większe znaczenie pracodawcy przypisywali preferencjom wynikającym z zatrudnienia absolwenta oraz wiedzy i umiejętnościom praktycznym nabywanym w procesie kształcenia;

- W stosunku do lat poprzednich wzrosła wiedza pracodawców na temat egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe absolwenta;
- Ponad połowa respondentów deklaruje nikłą wiedzę na temat standardów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe;
- Nadal utrzymuje się relatywnie wysoki poziom zaufania do egzaminów zawodowych jako obiektywnego sprawdzianu opanowania przez absolwenta wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu danego zawodu;
- Pracodawcy, którzy dokonali pozytywnej oceny idei przeprowadzania egzaminów zawodowych jako najczęstszą przyczynę swojej opinii wskazują na możliwość weryfikacji wiedzy oraz uzyskanie poświadczenia o poziomie umiejętności absolwenta;
- Wśród pracodawców negatywnie oceniających ideę przeprowadzania egzaminów zawodowych dominuje przekonanie o tym, iż nie odzwierciedlają one ani wiedzy, ani umiejętności absolwenta;
- Ponad połowa pracodawców deklaruje brak zainteresowania w procesie rekrutacyjnym zdaniem egzaminu zawodowego przez absolwentów.

Wymienione powyżej wnioski wynikające z badań pierwotnych i wtórnych zrealizowanych na potrzeby projektu, znalazły zastosowanie przy konstruowaniu szczegółowego programu praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu, przedstawionego w kolejnej części opracowania.

V. Szczegółowy program praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu *Terapeuta zajęciowy*.

Według nowej podstawy programowej¹⁰, celem kształcenia w zawodzie *Terapeuta zajęciowy*, jest by absolwent był przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

- 1) nawiązywania i podtrzymywania kontaktu terapeutycznego z podopiecznym, jego rodziną, środowiskiem i zespołem aktywizująco – terapeutycznym przez terapeutę zajęciowego;
- 2) rozpoznawania i diagnozowania potrzeb bio – psycho – społecznych podopiecznego przez terapeutę zajęciowego;
- 3) planowania indywidualnego i grupowego programu działań terapeutycznych, uwzględniających diagnozę oraz możliwości, potrzeby i zainteresowania podopiecznego;
- 4) organizowania działań w zakresie terapii zajęciowej, w celu poprawy funkcjonowania fizycznego, psychicznego i społecznego podopiecznego oraz jego integracji społecznej i zawodowej;
- 5) dokumentowania, monitorowania i oceniania przebiegu procesu terapeutycznego.

Cel ten realizowany jest w procesie dydaktycznym przez osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia wymienionych w pkt. II. Wobec powyższego realizacja programu praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu, składającego się z procedur – zadań dydaktycznych powinna być skorelowana z tymi efektami kształcenia. To samo założenie powinno być spełnione w stosunku do standardów wymogów egzaminacyjnych, obowiązujących podczas egzaminu, potwierdzającego praktyczne umiejętności absolwentów, skatalogowanych w pkt. III opracowania.

Aby efekty kształcenia praktycznego odpowiadały oczekiwaniom pracodawców, zatrudniających absolwentów, PPPNZ¹⁰ został zweryfikowany pod kątem wyników badań tych oczekiwań zrealizowanych w ramach projektu „PRAKTYCZNE KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI ZAWODÓW BRANŻY HOTELARSKO – TURYSTYCZNEJ”.

¹⁰ Zob. część I

W rezultacie przeprowadzenia pogłębionej analizy zagadnień przedstawionych w pkt. II – IV, opracowany został szczegółowy program praktyk dla nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu *Terapeuta zajęciowy*, przedstawiony w tabeli poniżej:

Tabela 5. Program praktyki zawodowej.

Opis czynności wykonywanych przez nauczyciela – instruktora praktycznej nauki zawodu	Niezbędne środki dydaktyczne – narzędzia, baza materialna, pomoce itp.	Korelacja z efektem kształcenia praktycznego	Korelacja ze standardem wymogów egzaminacyjnych	Umiejętności kluczowe
Zapoznanie się ze specyfiką pracy w obiekcie (sanatorium uzdrowiskowe, SPA) 1 dzień roboczy				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawy przyjęcia pacjenta -obsługa, ordynacja, planowanie, prowadzenie dokumentacji. 2. Organizacja danego stanowiska pracy z wykorzystaniem ergonomii stanowiska, zachowaniem bezpieczeństwa podopiecznego i własnego. 3. Wskazanie na ewentualne niebezpieczeństwa podczas pracy z podopiecznego. 4. Przypomnienie podstawowych zagadnień pierwszej pomocy. 	Multimedia, system komputerowy, programy komputerowe, baza wykorzystywana w sanatorium – kozetki, karimaty, przyrządy do ćwiczeń – manualne, siłowe w odciążeniu	W/BHP/4,5,6, 7,8,9,10 W/PDG/9 W/OMZ/5,6 PKZ(Z.a)/21, 22,24	EP/I/3 EP/I/3.1,2,3,4,5 EP/I/2.6,2.7 EPr/3,5,6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność korzystania ze specjalistycznych programów komputerowych wykorzystywanych do obsługi pacjenta zarówno przebywającego w Sanatorium jak i ambulatoryjnego. 2. Analiza zróżnicowanych stanowisk pracy w Sanatorium, odpowiednie ustawienie, dobrane ergonomiczne i bezpiecznego stanowiska dla podopiecznego. 3. Znajomość technik pierwszej pomocy.
Wykorzystanie bazy zabiegowej w ramach terapii zajęciowej i poprawy funkcjonowania psycho-fizycznego podopiecznego (sanatorium uzdrowiskowe, SPA) 2 dni robocze				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznaje zasady obsługi i korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego. 2. Poznaje zasady prowadzenia ćwiczeń na sali i na powietrzu. 3. Wdraża zaordynowane ćwiczenia i pomaga korzystać podopiecznemu z dostępnego sprzętu rehabilitacyjnego przestrzegając zasad indywidualnego podejścia do podopiecznego. 4. Poznaje możliwości planowania indywidualnego i grupowego programu działań terapeutycznych, uwzględniających diagnozę oraz możliwości, potrzeby i zainteresowania podopiecznego. 5. Poznaje sposoby prowadzenia dokumentacji i monitorowania przebiegu procesu terapeutycznego. 	Katalogi, multimedia, specjalistyczny sprzęt typu UGUL, siłownia, przyrządy do ćwiczeń manualnych, kije, gumy, piłki do ćwiczeń, Nordic Walking, dokumentacja terapeuty zajęciowego, kwestionariusze, arkusze, karty informacyjne, specjalistyczne programy komputerowe	W/BHP/1,4,7, 8 PKZ(Z.a)/1,2, 3,7,11,15,17, 22,24 Z.9/II/1,3,10, 11 Z.9/III/2,4,6, 10,11 Z.9/IV/1,2,3,4 ,5,6,7,8 Z.9/V/1,2,3,4, 5	EP/I/1.1.,2,1.3, 1.6,1.7 EP/I/2.32.4,2.5, 2.6,2.7 EP/I/3.1,3.2,3.3 ,3.4 EPr/1,2,3,4,5,6, 7,8,9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność obsługi i korzystanie z profesjonalnego sprzętu rehabilitacyjnego jako elementu terapii zajęciowej i zastosowanie go u podopiecznego w zależności od ordynacji. 2. Umiejętność prowadzenia podstawowych ćwiczeń angażujących duże grupy mięśniowe jako elementu terapii zajęciowej przy wykorzystaniu różnorodnego sprzętu i zastosowanie ich w zależności od ordynacji.

		W/OMZ/5,6 W/KPS/1,2,3, 4,5,6,7		<ol style="list-style-type: none"> 3. Umiejętność chodzenia z kijami Nordic Walking i zastosowanie ich w terapii. 4. Umiejętność współpracowania w zespole sprawującym dozór nad podopiecznym 5. Umiejętność dobrania odpowiednich działań terapeutycznych – indywidualnych, grupowych – w zależności od potrzeby podopiecznego 6. Umiejętność prowadzenia dokumentacji – modyfikacja, aktualizacja i charakterystyka dokumentacji opracowywanie kwestionariuszy, analiza efektów uzyskanych przez podopiecznego. 7. Kompetencje personalne: kultura, etyka, kreatywność, konsekwencja w działaniu, odpowiedzialność, przewidywanie skutków, otwartość na zmiany, doskonalenie umiejętności zawodowych odporność na stres, współpraca.
Podstawy z prawa pracy, prowadzenia działalności gospodarczej - jako metoda integracji społecznej i zawodowej oraz poprawy funkcjonowania psycho-społecznego (sanatorium uzdrowskawe, SPA) 1 dzień roboczy				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznaje zasady korzystania z urządzeń biurowych. 2. Poznaje podstawy prawa pracy oraz przepisów prawa działalności gospodarczej. 3. Poznaje obcojęzyczne strony internetowe jako źródło informacji. 4. Poznaje podstawy marketingu. 	Multimedia, komputer, fax, kserokopiarka, zbiór procedur, wzory umów cywilno - prawnych, oferty edukacyjne	W/BHP/1,2,3, 4,5,6,7,8,9 W/PDG/2-10 W/JOZ/1,2,3, 4,5 W/KPS/1,2,3, 5,6,7,10 W/OMZ/5,6 PKZ(Z.a)/13, 14,16,23,24	EP/I/1.5 EP/I/2.1,2.6, 2.7 EP/I/3.4 EP/II/1.1,1.2,1. 3 EP/II/2.1,2.2,2. 3 EPr/1,4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność stosowania przepisów prawa – zarówno prawa pracy jak i przepisów prowadzenia działalności gospodarczej. 2. Kompetencje personalne: aktywnie słucha podopiecznego, jest asertywny, negocjuje i rozwiązuje sytuacje konfliktowe. 3. Posiada znajomość technik obsługi urządzeń biurowych, komputera,

		Z.9/I/2,5,6,7 Z.9/II/11		poruszanie się po odpowiednich stronach internetowych, również obcojęzycznych. 4. Umiejętność analizy działań przedsiębiorstw funkcjonujących w branży.
Krótki przegląd i charakterystyka chorób, prowadzących do niepełnosprawności. Analiza zaopatrzenia ortopedycznego (sanatorium uzdrowskawe, SPA, szpital rehabilitacyjny z oddziałem ortopedycznym, przychodnia rehabilitacyjna) 2 dni robocze				
1. Poznaje przyczyny niepełnosprawności, wpływ choroby na poszczególne układy i narządy, zaburzenia psychosomatyczne towarzyszące chorobie. 2. Poznaje zasady nawiązywania kontaktu interpersonalnego. 3. Poznaje zaopatrzenie ortopedyczne ułatwiające wykonywanie podopiecznemu czynności dnia codziennego	Multimedia, katalogi, komputer, kule, ortezy, wózki inwalidzkie	PKZ(Z.a)/1,2,4,7,22 Z.9/IV/7 Z.9/I/1,2,4,5,6,7,8	EP/I/1.1,1.2,1.6,1.7	1. Umiejętność rozróżniania rodzaju niepełnosprawności i skutków jej towarzyszących-zmiany w narządach wewnętrznych, zmiany osobowościowe. 2. Umiejętność analizy i dobierania zaopatrzenia ortopedycznego. 3. Kompetencje interpersonalne: komunikacja werbalna, niewerbalna, aktywne słuchanie, rozpoznawanie przeszkód i błędów w komunikacji, asertywność, rozwiązywanie konfliktów.
Rozpoznawanie i diagnozowanie potrzeb podopiecznego (sanatorium uzdrowskawe, szpital – oddział rehabilitacyjny) 2 dni robocze				
1. Analiza dostępnej dokumentacji podopiecznego. 2. Analiza zaburzeń procesów poznawczych. 3. Analiza funkcjonowania w sferze fizycznej, społecznej psychicznej.	Multimedia, dokumentacja medyczna, inna dostępna dokumentacja	W/KPS/6,7 W/OMZ/6 PKZ(Z.a)/4,12,15,22,24 Z.9/II/1,2,4,5,6,10 Z.9/IV/3	EP/I/1.1,1.3,1.4 EP/I/2.1,2.7 EPr/1,2,3	1. Umiejętność interpretacji i wypełniania dostępnej dokumentacji. 2. Umiejętnie analizuje zaburzenia procesów poznawczych, oraz funkcjonowanie podopiecznego w sferze psycho - społecznej i fizycznej. 3. Motywuje podopiecznego do rozwijania się w celu podniesienia kompetencji społecznych.

				4. Kompetencje personalne-aktualizuje wiedzę, doskonali umiejętności zawodowe, przestrzega tajemnicy zawodowej.
Promocja zdrowia jako metoda integracji społecznej i poprawy funkcjonowania fizycznego, psychicznego i społecznego podopiecznego. (sanatorium uzdrowiskowe, SPA, basen uzdrowiskowy, miejski, sale gimnastyczne) 2 dni robocze				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznaje i określa możliwości prozdrowotnego stylu życia podopiecznego – aktywność fizyczna, racjonalne odżywianie, radzenie ze stresem, badania profilaktyczne. 2. Poznaje jak tworzyć środowisko wspierające zdrowie. 3. Poznaje jak wzmocnić działania społeczne, reorientację świadczeń zdrowotnych. 	Katalogi, multimedia, projekty systemowe, programy prozdrowotne, programy zdrowotnej polityki społecznej	PKZ(Z.a)/2,3 6,7 Z.9/IV/1,5,7,8 Z.9/V/3 PKZ(Z.a)/17, 18,19,20,21 W/KPS/1,2,3, 4,5,6,8,9,10	EP/I/1.4 EP/I/1.7 EP/I/2.1,2.4,2.5 2.6, EPr/8,9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętnie propaguje i aktywizuje podopiecznego do zdrowego stylu życia – działania antystresowe: aktywność, rehabilitacja, dieta. 2. Umiejętnie określa zdrowotną politykę społeczną m.in. poprzez ustalenie i sukcesywną realizację programów prozdrowotnej polityki społecznej, przy zapewnieniu realnych źródeł finansowania. 3. Umiejętnie tworzy środowisko wspierające zdrowie podopiecznego - osiąganę poprzez rozwijanie wiedzy i umiejętności działań na rzecz zdrowia, angażowanie członków społeczeństwa poprzez sieć struktur społeczności lokalnych do aktywnego uczestnictwa w sprawach dotyczących zdrowia. 4. Umiejętnie odchodzi od modelu ekonomiki szpitalnej w kierunku holistycznego ujmowania korzyści zdrowotnych, ekonomicznych podopiecznego, reorientując tym samym świadczenia zdrowotne. 5. Kompetencje personalne – kultura, etyka, kreatywność, realizacja zadań, otwarty na zmiany, odporny na stres, doskonali umiejętności zawodowe, potrafi ponosić

				odpowiedzialność za podejmowane działania, negocjuje warunki porozumień.
--	--	--	--	--

VI. Miejsce odbywania praktyk zawodowych dla terapeuty zajęciowego.

Program praktyk może być realizowany w obiektach świadczących usługi w zakresie terapii. Szczegółowe wskazania do realizacji zawarte zostały w Tabeli 5. *Program praktyki zawodowej*, gdzie w nawiasach określono miejsce przeprowadzenia praktyk.